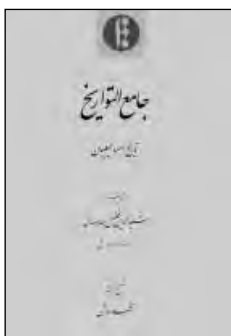


جامع التواریخ (بخش اسماعیلیان)، تألیف رشیدالدین  
فضل الله همدانی، تصحیح محمد روشن، ۱۳۸۶ش،  
۴۱۹ ص.



خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی (درگذشته ۷۱۸ق)  
طیب عالم و مورخ دانشمند در سراسر دوره سلطنت  
غازان خان و جانشین او، اولجایتو، و در ابتدای سلطنت  
ابوسعید، مقام وزارت را داشت. او به واسطه دانش و  
مهارتی که در طب داشت به دربار ایلخانان راه یافت  
و در سایه تدبیر و سیاست به مرتبه والایی رسید. او  
به عنوان مورخی برجسته مقامی ممتاز دارد و تألیفات  
تاریخی اش به لحاظ وسعت و اعتبار و شیوه علمی  
اعجاب و تحسین محققان را برانگیخته است. رشیدالدین  
فضل الله آثار پرشماری از خود به یادگار گذاشته که  
بخشی از آنها در حوزه تاریخ، شماری در معارف دینی  
نظیر تفسیر، علوم قرآن و احکام و برخی هم در طب و  
آیین مملکتداری است.

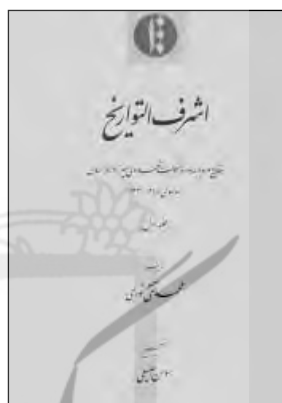
در این میان جامع التواریخ برجستگی خاصی دارد.  
البته این اثر تألیف مستقیم خود او نیست، بلکه به دست  
گروهی از محققان و مترجمان و زیر نظر رشیدالدین  
آماده شده است.

رشیدالدین نخست به فرمان غازان خان، تألیف تاریخ  
مغول را آغاز کرد. اما پیش از به پایان رساندن تدوین آن،  
غازان خان در سال ۷۰۴ق درگذشت. این تاریخ در دوره  
جانشین و برادر وی، سلطان محمد اولجایتو به انجام  
رسید. سپس اولجایتو او را مأمور کرد تا تاریخی عمومی  
تألیف کند. او این کار بزرگ را شروع کرد و تألیف جامع  
التواریخ را پس از پنجاه سال به پایان رساند.

اثر حاضر بخش مربوط به تاریخ اسماعیلیان و سراسر  
انباشته از اساطیر و داستان‌های این قوم است. این اثر  
برای نخستین بار است که بر اساس معتبرترین نسخ  
تصحیح و به زیور طبع آراسته می‌شود.



اشرف التواریخ (وقایع مربوط به دوره حکومت  
محمدولی میرزا در خراسان)، تألیف محمدتقی نوری،  
تصحیح سوسن اصیلی، ۱۳۸۶ش، ۶۰۴ ص.

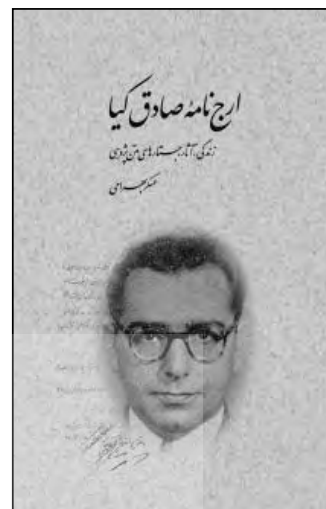


اشرف التواریخ نوشته محمدتقی نوری از منابع باارزش  
اوایل دوره قاجارها، به ویژه عهد فتحعلی شاه است. این  
اثر با وجود اهمیت بسیار، کمتر شناخته شده است. وقایع  
اصلی اشرف التواریخ مربوط به دوره حکومت محمدولی  
میرزا در خراسان یعنی سالهای ۱۲۱۸ - ۱۲۳۱ق است.  
این کتاب یکی از مفصل‌ترین آثار است که در زمینه  
تاریخ این دوره نگاشته شده است و برای وقایع مربوط به  
براندازی آخرین بازمانده سلسله افشار، یعنی نادر میرزا  
در خراسان و نیز درگیریهای قاجارها با امرای خراسان  
و ترکمانان و ایلات و طوایف سرکش بخشهای شمالی  
خراسان در دوره تثبیت دولت قاجار، بهترین منبع است.  
از زندگی مؤلف اثر، محمدتقی نوری، اطلاعی در  
دست نیست، مگر اشاراتی که خود در این کتاب به  
زندگانی اش کرده است. از این اشاره‌ها برمی آید که نوری  
منشی دربار و مربی محمدولی میرزا و هنگام حکومت  
شاهزاده در خراسان مشاور او بوده است.

### نزهة الانفس

این اثر نوشته ابوسعید محمدبن علی عراقی در قرن ششم هجری، درباره خطاهایی است که عوام در ذکر مثلها مرتکب می‌شوند.

هدف این کتاب نشان دادن اغلاطی است که به خاطر آمیزش عرب و عجم وارد زبان عربی شده و بر این زبان تأثیر گذاشته و منجر به پیدایش لهجه‌های عامیانه متعددی در زبان عربی شده است. برخی از این اغلاط در اعراب و برخی دیگر در زیر و زبر الفاظ و برخی هم در معانی کلمات رخ داده که مؤلف سعی کرده است موارد خطا را در زبان گویندگان نشان دهد تا شعرا و ادبا آگاه شوند و از آنها در شعر و نوشته‌های خود پرهیز کنند. مصحح این اثر که روضه‌المجلس نیز نامیده می‌شود، رمضان بهداد است.



آینه میراث شماره ۴۰ ویژه‌نامه شبه‌قاره (۱)



### کلیات:

سهم سیدعلی همدانی در انتقال ایران و اسلام به شبه‌قاره هند و پاکستان و ستم‌ستیزیهای او/ رضا مصطفوی سبزواری؛ کتابهای ایرانیان در برنامه‌های مدارس اسلامی هند/ اکبر ثبوت؛ دیباچه‌ای بر دانشنامه‌نویسی در شبه‌قاره/ محمدحسین ساکت؛ بابا رتن هندی و مآثورات اخلاقی ما/ جويا جهانبخش؛ گوشه‌ای از مبادلات علمی ایران و هند حکیم علوی خان شیرازی/ فرید قاسملو؛ فرهنگ‌نویسی فارسی در شبه‌قاره هند، سراج‌الدین علی خان آرزو و فرهنگ چراغ هدایت/ علیم اشرف خان.

### در جستجوی نسخ:

کاشفی بیهقی در هندوستان/ رضا مصطفوی سبزواری؛ شیخ عبدالحق محدث دهلوی/ سید کمال حاج سیدجواد.

محمدصادق کیا استاد زبان و ادبیات پهلوی دانشگاه تهران از چهره‌های برجسته فرهنگی ایران، در سال ۱۳۹۹ش در تهران به دنیا آمد و پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی و عالی در رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه تهران، موفق به دریافت درجه دکتری شد و در همان دانشگاه تدریس زبان و ادبیات پهلوی را آغاز کرد.

دکتر کیا در کنار تدریس در دانشگاه، دهها کتاب و مقاله در زمینه‌های مختلفی، از زبانهای باستانی گرفته تا ادبیات فارسی و گویشها و فرهنگ عامه، تألیف و منتشر کرد و در مقام مدیر اجرایی، در پایه‌گذاری و هدایت جریانهای فرهنگی بسیاری نقش داشت. وی در سال ۱۳۸۰ش درگذشت.

مجموعه حاضر که سومین دفتر از ارج‌نامه‌های مرکز پژوهشی میراث مکتوب است، به بررسی زندگی، آثار و فعالیت‌های پژوهشی دکتر کیا، به ویژه در زمینه تصحیح و چاپ متون، می‌پردازد. در این مجموعه مقالاتی در بررسی آثار دکتر کیا به قلم استادانی چون محمدتقی راشد محصل، مجلدالدین کیوانی، مهشید میرفخرایی، کتایون مزدپور، علی بلوکباشی، حسن رضایی باغبیدی، حبیب برجیان، باقر قربانی زرین، مهران افشاری و مصطفی ذاکری آمده است.

این مجموعه را عسکر بهرامی فراهم آورده است.



### نسخه پژوهی:

ضرورت توجه به دست‌نویسهای شبه‌قاره در حوزه علوم با تکیه بر دو حوزه ریاضیات و نجوم/ احمد رضا رحیمی‌ریسه؛ آشنایی با تذکره حسینی/ سید کلیم اصغر.

### ادبیات:

«عمید سنّامی» یا «لویکی» شاعری توانا اما ناشناخته/ محمد مهرآوران؛ میرزا هرگوپال تفته، شاعر فارسی‌سرای شبه‌قاره/ حافظ منصور احمد؛ احوال و آثار سنجر تهرانی/ شکیل اسلم‌بیگ؛ مقام سعدی در سند/ قاسم صافی.

### هنر:

میرسیدعلی جدائی، نادرالملک همایون‌شاهی/ کفایت کوشا؛ علل مهاجرت نگارگران ایرانی به هند/ محمد مرتضایی.

### نقد و بررسی:

سیری در احوال و آثار سراج‌الدین علی‌خان آرزوی اکبرآبادی/ مهدی رحیم‌پور؛ تذکره همایون و اکبر/ ابوالحسن مبین؛ رویکردی تطبیقی - تقابلی به دو سفرنامه مرآت‌الاحوال کرمانشاهی و تحفة‌العالم شوشتری/ امید سپهری؛ جستاری در احوال و آثار و افکار شمس‌الدین فقیر دهلوی/ فضل‌الله رضایی اردانی؛ شمعی دیگر در انجمنهای ادبی/ حسین مسرت.

### رسائل:

رساله در فن شالبافی/ تألیف حاجی مختار شاه کشمیری، تصحیح عبدالله عطایی؛ برهان‌العاشقین/ مسعود فریامنش. چکیده مقالات به عربی و انگلیسی.

### آثار چاپ شده در حوزه میراث ماوراءالنهر

- تذکره سمرقندی، سلطان محمد مطربی سمرقندی، علی رفیعی علامرودشتی، با مقدمه اصغر جانفدا، ۱۳۸۲.
- تاریخ بخارا، خوفند و کاشغر، میرزا شمس بخارایی، محمداکبر عشیق، ۱۳۷۷.
- ظفرنامه خسروی، ناشناخته، منوچهر ستوده، با مقدمه اسماعیل رحمت‌اف، ۱۳۷۷.
- القند فی ذکر علماء سمرقند، نجم‌الدین محمدبن احمد نسفی، یوسف الهادی، ۱۳۷۸.
- تذکره مقیم‌خانی، محمد یوسف منشی، فرشته صرافان، ۱۳۸۰.
- ارشاد، محمدبن ابی‌بکر قلانسی نسفی، عارف نوشاهی، ۱۳۸۵.
- سفارت‌نامه خوارزم، رضا قلی‌خان هدایت، جمشید کیان‌فر، ۱۳۸۵.

### در دست چاپ:

- معراج‌العقول، مولوی مرتضی نونهری غازی‌پوری، اکبر ثبوت، ۱۳۸۷.